

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 94. szám

2016/9.

Megjelenik havonta

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

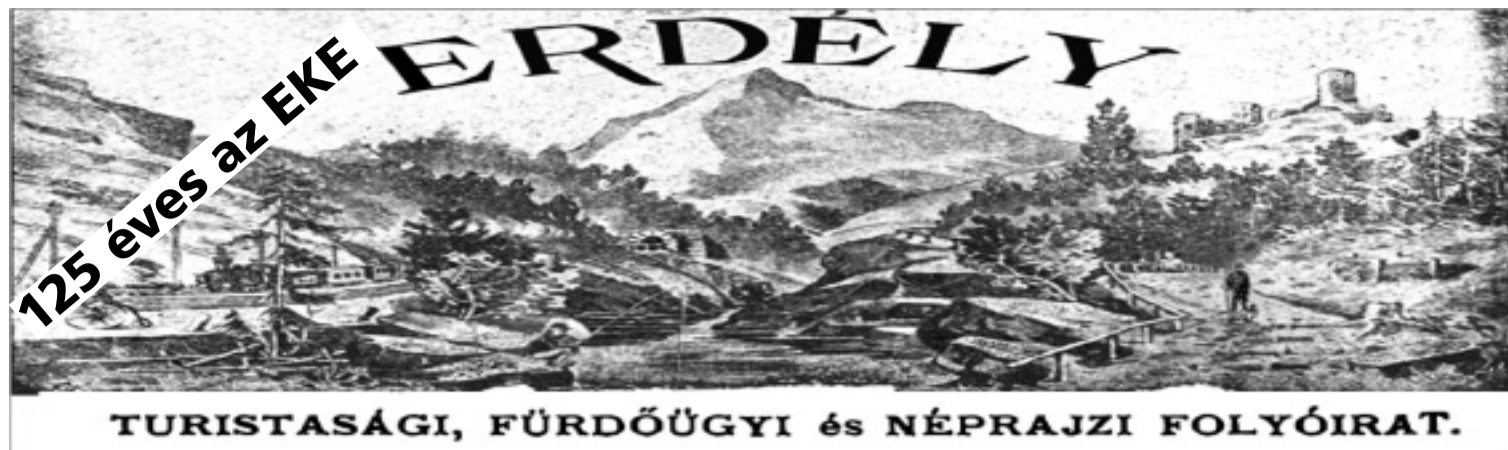
Főszerkesztő:

Tóthpál Tamás

(tothpaltamas@gmail.com)

Szerkesztők:

Pál Gyöngyi, Szima Csilla

Néprajzi bál lesz 75 év szünet után Kolozsváron**TÓTHPÁL TAMÁS**

Régi hagyományokat felelevenítve, 75 év után ismét néprajzi bált szervez az Erdélyi Kárpát-Egyesület Kolozsváron október 15-én, szombaton du. 6 órától a sétatéri Kaszinó nagytermében. A 75 évvel ezelőtti esemény az 1941. február elsején fényes külsőségek között és nagy siker mellett az EKE kolozsvári központja által, az új iparkamara termeiben megrendezett néprajzi bál volt. Bár úgy tűnik, hogy az erdélyi magyar értelmiség nagyon is fel volt készülve az elkövetkező változások, az előző évi, január 27-i EKE turistabálon senki sem gondolt arra, hogy egy év múltán az

EKE 22 évig rejtegetett Erzsébet zászlaja fog lengeni a bálozók felett. Az 1935-ben a Mátyás házból az akkori hatalom által kilakoltatott EKE múzeum addig ládáiban tartott varrottasai, kancsói, tányérjai is előkerültek; a terem díszítése valóságos néprajzi kiállítás volt. A néprajzi bál másik érdekessége az volt, hogy a legtöbb hölgy és úr valóban eleget tett a meghívóban feltüntetett kérésnek, és akinek módjában volt, népi viseletben jelent meg. Mert ez a néprajzi bál is régi hagyományokat elevenített fel, éspedig az egyesület 45 évvel korábban, 1896. február 12-én megrendezett első néprajzi bálját a kolozsvári régi Nemzeti Színház termeiben.

Az 1891-ben alakult EKE, akkori kulturális célkitűzéseinek megfelelően számos bált szervezett addig is, megannyi valaminek a kezdetét jelöli. Így az 1893. március 14-én a Redutban, Béliéék védnökségével rendezett EKE Kárpát-est (farsangi multság) az erdélyi arisztokrácia bevonását jelentette egyesületünk életébe, jövedelmét a Hideg-Szamos menti sziklaavatásokra fordították; az 1894. március elsején, felolvasásokkal tarkított Kárpát-estély a későbbi ismeretterjesztő EKE előadásokat vetítette előre. Külön érdekesség, valódi kultúrtörténeti nevezetességekbe megy az 1901. február 18-i bál, mely kétszáz éves főúri la-

kodalma (1702-ből) elevenített fel. Bár az EMKE égisze alatt szervezték, valójában EKE-alkotásnak tekinthető. Szövegét Szádeczky Lajos írta Apór Péter *Metamorphosis Transylvaniae* írása nyomán, a védnökök és a szereplők is jórészt EKE-tagok; a lagzi daliás násznagya például Bethlen Bálint, az EKE első elnöke volt...

A fényesen sikerült 1896-os néprajzi bál – amely egyúttal Erdély első magyar néprajzi jellegű bálja volt – 1500 Ft jövedelme alapot teremtett az 1902-ben avatott Mátyás-házi EKE néprajzi múzeum kivitelezéséhez.

Az idej hagyományfelújító EKE néprajzi bálra az érdeklődők október 5-ig jelentkezhetnek

a www.eke.ma honlapon, ugyan ezen határidőig kell befizetni a részvételi díjat (étel és ital, természet, élő zene) bármelyik EKE-tagszervezetnél. A bálon a hagyományoknak megfelelően ajánlott, de nem kötelező a népviseletben való megjelenés.

A programból: népviseletek bemutatása; népi játékok és táncok; híres operaáriák és operettszokor a Kolozsvári Magyar Opera szólistái – Barabás Zsuzsa, Sándor Csaba és Szabó Levente – előadásában, zongorán kísér: Nagy Gergő. A bál zenét biztosítja: Deák Albert (hegedű) és Czala Gyuszi (orgona). További információk Veres Ágnes országos EKE titkárnál, a 0723-159000 telefonszámon.

Kerékpáros túra a Fertő tó körül**SZIMA CSILLA**

Aki velünk együtt már felfedezte a Tisza-tó vadregényes vízi világát, az a Fertő tó körtúráján csak tovább gazdagíthatja élményeit. A Fertő tó (Fertő) Közép-Európa egyik legnagyobb sztyeppetava. A Lajta-hegység és a Soproni-hegység által határolt területen fekszik, hossza 36 km, szélessége 7–15 km, vízfelülete 320 négyzetkilométer. A tó felületének majdnem fele nádas. A víz rendkívül sekély, alig haladja meg az egy métert. A tó vizében és iszapjában magas a nátrium koncentráció, ezért lúgos és sós. A tó nevét adó fertő elavult: jelentése mocsaras, sáros hely. A tavat két partak táplálja: a magyar oldali Rákos és az osztrák oldali Wulka-patak. Vize néha teljesen elpárolog, állandó partszakasza nincs, kiszárad, majd újjászületik. Éghajlatát délről mediterrán hatások érik, ezt a rekkenő hőségben az álmosító csend, fehérre

festett házak látványa csak fokozza. A tó felületének jelentős részét többé-kevésbé összefüggő nádas borítja. Sok a gyümölcsfa, főleg a cseresznye. A távolabbi dombokon honos a bükk, a tölgy s ameddig a szem ellát, szőlősdombok sűtkéreznek. Az erdőkben többféle orchideafaj virágozik. A tó gazdag halfajokban, bő sügér, tőponty, csík, csuka, harcsaállománnyal rendelkezik. Madárvilága is sokszínű: gólya, rétihéja, vörös vércse, kanalasgém, vándorsólyom, rétisas, nagy (nemes) kócsag és gulipán.

Ez a vidék már a kőkorszaktól lakott volt, a honfoglaló magyarok a 10. században érték el, de megfordultak itt székelyek, besenyők, kabarok is. A népesség eleinte tiszta magyar volt, majd felöltözték tatárok, törökök. Előbb németeket, később horvátokat is telepítettek az elnéptelenedett falvakba. Sorban különböző tulajdonosok váltogatták egymást e vidéken, utoljára az Esterházy

és Széchenyi családoknak volt itt birtokuk. A barokk stílusú mesés Esterházy-kastélyt mi is meglátogattuk, mely a Versailles-i palota mintájára varázsolta ide keletre a francia pompát. Elbűvölve jártuk végig a gazdagon díszített rokokó termeiket: dísztermet, zenetermet, Mária Terézia-szobát, kínai lakkszobát. A kastély parkja valaha nagyszabású barokk francia kert volt, amely gyönyörűen beültek a Fertő tó vidék gazdagságába.

Kerékpáros túránk célja most is ez volt: felfedezni e vidék egyedi szépségét, s a hangulatos együtt töltött idő alatt ugyanakkor ki-ki saját ütemében alapos testmozgást végzett.

Háromnapos túránk első két napján átbicikliztünk Fertőrákosról Mörbischig, ahol komppal átkeltünk a tavon, hogy először délről, majd másnap északról kerüljük meg a tavat. Perzselően sütött a nap, állandóan fúj a szél (a Fertő vidék szél-

folyosó mentén terül el), gyakran szemből, ami akadályozta a pedálozást. Több kilátóra is kímásztunk szemügyre venni a végtelen sás birodalmát, a gazdag madárvilágot, a visszahúzódó tó iszapos talaját. Lovak, szürke marhák legelésztek, miközben mi is élveztük a végtelen csendet, e bámulatos világ nyugalalmát. Ebbe a végtelen nyugalomba hasított bele rendszeresen egy puskalövésnek vélt riasztó, ami a tengernyi madárserreg ellen védte a szőlőszemeket. Amerre a szem ellát, szőlőültetvény zöldellett. Gazdag borszőlő vidék. A völgyben mégis asztali szőlőt árultak borsos áron. Szőlő szőlő, gondoltam magamban, hisz a riasztás minden módját kihasználta, hogy megvédjék a fürtöket. Madárijesztők, felöltötött babuk, susogó szalagok repkedtek a szélben, de gyakran láttunk fényt visszaverő fémlapokat, melyek ugyancsak a torokos madarakat riogatták. A gaz-

dag kerékpározás mellett kulturális program is várt a kikapcsolódni váróra: megcsodáltuk a barokk hangulatú kis házakat, a faragott széles két szárnyú kapukat, Szentmargitbánya szabadtéri kőbányáját. Ebben az óriási szabadtéri múzeumban modern szobrokat, térplasztikákat láthattunk. Alkalom nyílt arra is, hogy megtekintsük, és részvétellel adózzunk mindazoknak, akik a páneurópai pikniken a vasfüggöny átszakítását vállalták. Ezen a helyen emléktáblák állnak az országhatár kövei mellett. Ma már az úti okmányok felmutatásával simán kerülünk át és ereszkedünk le az osztrák oldalra.

Bőven jutott idő strandolásra, annak aki ezt óhajtott, majd este grillezés közben pihentük ki a nap fáradalmait. A kolozsvári EKE továbbra is tervez több napos kerékpáros túrákat, melyekre szívesen látja a mozgást és új kihívásokat kedvelőket.

A Királyerdő-hegység rejtett útjain

A SZERZŐ FELVÉTELE

A Vida-tó látványos ékessége a tölcséres túlfolyó

PÁL GYÖNGYI

A Királyerdő-hegység (Munții Pădurea Craiului) a Bihar-Vlegyásza északnyugati nyúlványa, karsztos jelenségekben gazdag, erdő borította mészkőfennsík. A hegységet északon a Bárod-medence, délen a Belényesi-medence határolja. Kelet felől a Vlegyásztól a Jád-patak völgye választja el, egy keskeny tektonikus árok. Nyugatra, az alföld felé az egyre inkább alacsonyodó Tasádfői-dombság található. A Királyerdő-hegységet három folyó határolja: északon a Sebes-Körös, amely kialakította a csodálatos Vársonkolyosi és Révi szorosokat, majd kitör a tágas Bárod-medencébe. Délen a Fekete-Körös vize folyik, mely áthalad a sűrűn lakott Belényesi-medencén. Keleten a Jád-patak, a völgyben haladó út – a Lesi-tóig aszfalt, onnan földút, sajnos rossz állapotban – egészen Biharfüredig vezet. Útközben számtalan látnivaló van. Barlangok, mint a Csarnóházi-vizesbarlang, a Tutajos-barlang; vízesések: a Jadolina, Szerenád és Lája (Fátyol), és maga a Lesi-tó. Biharfüreden található a Coda-forrás, a Jád-patak forrása. A hegység 1150 négyzetkilométer területen fekszik és teljes egészében Bihar megyében található. Az Erdélyi-szigethegység alacsonyabb tagjai közé tartozik, legmagasabb csúcsai is – például a Holdringató (Hodrangușa, 1027 m) – alig haladják meg az 1000 m-es tszf. magasságot. Ennek ellenére a Királyerdő nem könnyű terep a túrázóknak. Az utak hiánya, a kiépítetlenség és a vad táj sokszor gondot okoz az erre kalandozóknak, de megkapó a táj szépsége és hangulata, ez kárpótolja a fáradságot.

Július 30-án a Vida-tóhoz indultunk kiskocsival. A különös vízgyűjtő tóra és az ezt körülvevő romantikus tájra internetes videó hívta fel a figyelmünket. Megközelítése elég körülményes, Kolozsvárról Barátka, majd a Belényes felé vezető útról a legközelebb (130 km). Barátkát elhagyva Erdődámos (Damiș) felé keskeny, de jó minőségű aszfaltos úton mentünk, elértük az Albioara-szorost, innen egy letérő út Lankásra (Luncasprrie) vezet. Az Albioara-szoros látványos sziklavölgy a Roșia-völgy felső szakaszában. A félkör alakú szoros hossza 2,6 km, falainak magassága 80–100 m. A Belényes felé vezető megyei út

megy át rajta. Az út szélén nincs letérő jelző tábla, így nehezen kaptuk meg a Lankás felé vezető utat. Ez egy 10 km-es földút, amely erdőben kanyarog felfelé, a tetőn kis tisztáson asztal és pad áll. Itt az út elágazik, jobbra a Răcaș karsztfennsíkra és tanára, balra szerpentin kanyarog lefelé a völgybe, Lankásra. A környéken 1964 és 2000 között bauxitot bányásztak.

A Vida-tó a falutól 2 km-re, Lankás határában található. Gyűjtőtó, amelyet két patak (Vida-patak és baloldali mellékvíze, a Toplița) összefolyásánál alakítottak ki. A vizek medrének lezárása 1967-ben történt. A gát a helyi anyagok felhasználásával készült, magassága 10 m, teteje 70 m. A vízgyűjtő tó nem nagyságával, hanem rejtettségével és festői környezetével hívja fel magára a figyelmet. A hathektárnyi vízfelület csodálatosan tükrözi vissza az erdőt. A tó éke a tölcséres túlfolyó, partján található a Toplița erdészház. A tavat körbe lehet járni, a távolság 3 km, 1,5 óra. Horgászni nem szabad. A tó érdekessége a tölcsérszerű kifolyásában rejlik. Nem a szokott módon oldották meg a túlfolyást, a gáttól néhány méterrel beljebb egy tölcsérben tűnik el a víz, majd csatornán folyik át a gát alatt. A vidék leglátványosabb része a kevesek által ismert Vida-völgye, a Királyerdő leghosszabb és legnehezebben megközelíthető szurdok-völgye. A Vida-patak gyűjti össze a környék apróbb patakjainak vizét. A sziklaszoros csak a patakmederben haladva, úgynevezett „bokaázttató” túrával járható be, a szorosban több barlang is található. A szurdok hossza 11 km, megismeréséhez és bejárásához több napra van szükség és csak nyáron lehetséges.

Két héttel később, augusztus 15-én, a reggeli vonattal ismét Barátkára utaztunk, az állomásról a Remetelórév (Lorău) közelében levő Ökrök-völgye felé indultunk. Itt látható elbűvölően vad környezetben az Ökrök-vízesés (Cascada Boiului), ahol már többször jártunk. Ezúttal a szoros bejárata feletti sziklakon levő kilátóhoz (Belvedere Pietrele Boiului) akartunk eljutni. Ezt az útvonalat tavaly piros pont turistajelzéssel látták el a Bihar megyei hegyimentők. Az Ökrök-völgyében a patak mellett szekerűt halad. Remetelórévtől 40 perc távolságra jelzőtábla írá-

nyít a patakmeder felé, ezt követve 15 perc alatt el lehet jutni a vízeséshez. Egy másik tábla mutatja jobbra, a kilátók felé az irányt (1,5 óra), a jelzés a szekérutat követi a hegyoldalban, lombhullató erdőben haladtunk felfelé, jobbra alattunk kis völgy, majd fenyves, majd ismét lombhullató fák, elhagytunk egy házat, az oldalban kaszálók; kutyagatás is hallatszott, feljebb valószínűleg házak lehetnek, majd elágazáshoz jutottunk. Tovább követtük a jelzést, az ösvény inkább egy időszakos patak-völgyre hasonlított, erdő, bozót, sűrű növényzet között haladtunk, úgy tűnt, hogy erre még a madár sem jár. Váratlanul kis faház bukkant elő, és kijutottunk egy tisztás szélére. Öreg néni intgetett kedvesen az udvaron, magyarázta, hogy rég jött ide fel a hegyre, nagyon rég. Most már nem tud lejárni a faluba.

A ház mellett az út jobbra fordult és tovább emelkedett az erdőben, végül füves rétre értünk. A tetőn voltunk, de a fák körbe eltakarták a kilátást. Szélesebb földút haladt itt keresztül, amelyen járművek is közlekedhetnek, ez az út Barátkáról jön, a villanypóznák jelzik, hogy házak is vannak a közelben. Az út Poiana Bratca település elszórt házaihoz vezet. Követtük az utat, nemsokára házakhoz értünk, megkérdeztük, merre vannak a kilátók. Az útról letért a piros pont jelzés egy ösvényen, füves terepen követtük jobbra az erdő szélét, melyről balra beláttunk a Barátka (Brătuța) völgyébe, azon túl az erdődámosi (Damiș) karsztplató felé, a Bánlaka melletti sziklásdoldalra és a felette levő fenyvesre. Nemsokára elértük az Ökrök-völgye feletti kilátó sziklái; alattunk a Boiu-patak völgye, körbe erdők, hegyek, kicsit távolabb a kanyargós Sebes-Körös. Tovább követtük a jelzést, a sziklakat már jól magunk mögött hagytuk, egy kopár dombhoz (Vârful Tipleu) értünk, felkapaszkodtunk a tetején levő jelzőtáblához, innen még 1 óra az út Barátkáig. Alattunk a Sebes-Körös völgye, túldalt a Réz-hegység alacsonyabb hegyháta. Percekig álltunk, csodálva a szép körpanorámát a nyári napsütésben. A kilátó alatti szekérúton ereszkedtünk le Barátkára, hogy elérjük a délutáni vonat Kolozsvár felé. Október elején ezt a vonatos túrát szeretnénk megismételni, szívesen várunk minden érdeklődőt.

Októberi rendezvények

- **Október 1. (szombat):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 óra-
kor a monostori végállomáson. Szervező: Szatmári Béla.
- **Október 2. (vasárnap):** Ökrök-völgye, a vízesés és a kilátók (16
km, 400 m szintkülönbség), vonattal (TFC) Barátkáig. Találkozás
7.10 órakor a vonatállomáson. Szervezők: Pál Gyöngyi és Pál Ist-
ván.
- **Október 4–6. (kedd–csütörtök):** Munkatúra Csucsán. Találko-
zás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Jelent-
kezni telefonon.
- **Október 5. (szerda):** Séta a Páter-úton (8 km). Találkozás 10
órákor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Október 8–9. (szombat–vasárnap):** Csillagtúrák Csucsán (15–
20 km). Jelentkezni telefonon. Szervezők: Barabás Ibolya és Csor-
ba Anna.
- **Október 9. (vasárnap):** Meszes-hegység; Perjei Magura (Ma-
gas) csúcs (15 km, 600 m szintkülönbség). Találkozás 7.30 óra-
kor a Flip előtt. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin
Erikánál.
- **Október 12. (szerda):** István-forrás (9 km). Találkozás 10 óra-
kor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18
órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.
- **Október 13. (csütörtök):** Túraszervezők tanácskozása és vá-
lasztmányi gyűlés 18 órától a székházban.
- **Október 16. (vasárnap):** Kerékpáros túra: Nagyenyed–Köközi-
szoros–Torockó–Borrév–Kolozsvar (85 km). Szervező: Szima Már-
ton. Érdeklődni telefonon.
- **Október 19. (szerda):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 óra-
kor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Október 21–23. (péntek–vasárnap):** Munkatúra Csucsán. Ta-
lálkozás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Je-
lentkezni telefonon.
- **Október 22. (szombat):** Kirándulás a kalotaszentkirályi Csp-
kebogó fesztiválra. Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.
- **Október 23. (vasárnap):** Ronki-Pociovaliste szorosok túrá-
ja (15 km/700 m). Szervező: Mezei Elemér. Érdeklődni telefonon
Kosztin Erikánál.
- **Október 26. (szerda):** Rejtett-forrás (8 km). Találkozás 10 óra-
kor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Október 29. (szombat):** Vonatos kirándulás a Vársonkolyosi-
szorosba (Körös-kanyar); gyalog 10 km. Találkozás a vonatállo-
máson 7.15 órakor. Szervezők: Pál István és Pál Gyöngyi ♦ Szü-
reti-bál. Jelentkezni a közgyűlésen, a szolgálatos napokon a szék-
házban vagy telefonon Barabás Ibolyánál.
- **Október 30. (vasárnap):** Kirándulás a Géczi-várhoz (Léta vára)
kiskocsikkal. Találkozás 9 órakor a Flipnél. Szervező: Szima Már-
ton. Érdeklődni telefonon.
- **November 2. (szerda):** Séta a Páter-úton (8 km). Találkozás 10
órákor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18
órától közgyűlés az Apáczai-líceumban.
- **Szolgálatos napok a székházban** (Kolozsvár, Cardinal Iuliu
Hossu/Fürdő utca 20. sz., 13-as ajtó): csütörtökön 17–18 óra, ked-
den 10.30–12.30 óra között. ♦ EKE fotóklub: minden kedden 17
órától a székházban. ♦ Könyvtár: minden csütörtökön 17–18 óra
között a székházban.

Túraelőzetes

- **November 11–13. (péntek–vasárnap):** Fürdő túra Gyulára.
Szervező: Vas Géza. Érdeklődni telefonon.

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930
Barabás Ibolya 0740-560742
Csorba Anna 0740-407652
Kosztin Erika 0746-055926
Pál Gyöngyi 0742-373546
Pál István 0264-572663
Székely Lavotta 0748-036290
Szima Márton 0766-703575
Vas Géza 0742-659570

Rendezvényeire minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE – Kolozsvár 1891!

ERDÉLYI GYOPÁR 2016/5

„A világból annyi a miénk, amennyit látunk belőle” – az EKE mottójához híven keskeny ösvényeket mutat be a bakancsos turistáknak az *Erdélyi Gyopár* legfrissebb száma például a Retyezát-hegységet, a Szent Anna-tavat és Mohos tőzeglápot, a Cezna-völgy Természetvédelmi Területet vagy Reményik Nagy-kőhavasát. A tartalomról: összefoglaló a borszéki 25. vándortáborról, benne interjú Zákonyi Botond nagykövettel; a fény- és elektromos légköri jelenségekről főleg a magashegyi túrázóknak olvassanak, de bemutatják a Fehérkői borvizet, és a gombászok is segítségre találhatnak. Az EKE-tagok felelevenítik a néprajzi bálók hagyományát Kolozsváron, aztán pedig Várfalván közmunkáznak együtt a terménapon – írja még az *Erdélyi Gyopár*.